

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**DREPTUL PERSOANELOR
NEVĂZĂTOARE ȘI CU
DEFICIENȚE DE VEDERE DE A
VOTA ÎN MOD INDEPENDENT ȘI
SECRET (implementarea art.29 al
Convenției ONU privind Drepturile
Persoanelor cu Dizabilități)**

studiu documentar

noiembrie 2021

Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa: <http://www.cdep.ro/infoparl/dip.studii?par1=2021>

Documentare și sinteză: Virgilia Ioan
Consilier parlamentar - Direcția studii și documentare legislativă
Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București
Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070
E-mail: doc@cdep.ro

CUPRINS

INTRODUCERE	4
CONVENȚIA ONU PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI	5
AUSTRIA	7
BELGIA.....	8
CEHIA	9
DANEMARCA.....	9
ESTONIA	9
FINLANDA	10
FRANȚA	10
GERMANIA.....	10
LETONIA	11
LITUANIA	11
LUXEMBURG	12
POLONIA.....	12
SPANIA.....	13
SUEDIA.....	13
UNGARIA	14
CONCLUZIILE RAPORTULUI COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN	14
BIBLIOGRAFIE	17

INTRODUCERE

Modalitățile de vot și procedura electorală intră în competențele statelor membre. Majoritatea statelor membre ale UE și Uniunea Europeană au semnat și ratificat Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Conform articolului 29 al acesteia, statele-părți se vor asigura că procedurile de vot, spațiile și materialele sunt adecvate, accesibile, ușor de înțeles și de utilizat și se vor asigura să protejeze secretul votului persoanelor cu dizabilități.

În septembrie 2021, Forumul European al Persoanelor cu Dizabilități (FED) a exprimat un [punct de vedere](#) în legătură cu modificările preconizate la nivelul Parlamentului European cu privire la legislația electorală europeană, prezentând un set de propuneri la proiectul de raport, între care:

- includerea referințelor la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD) și în special la articolul 29 al acesteia privind participarea la viața politică și publică;
- asigurarea dreptului de a vota și de a candida, indiferent de situația capacității juridice (tutela parțială sau totală nu trebuie să limiteze drepturile politice ale cetățenilor UE);
- îmbunătățirea accesibilității, în cadrul alegerilor europene, pentru persoanele cu dizabilități, prin abordarea a trei elemente esențiale la nivel național: introducerea cerințelor de accesibilitate, implementarea de soluții specifice pentru persoanele cu dizabilități și garantarea liberei alegeri a asistenței la vot. Propunerile FED iau în considerare diferitele practici de vot din statele membre, cu scopul de a se asigura că persoanele cu dizabilități au garantate independența și secretul votului;
- asigurarea dreptului de vot pentru persoanele care locuiesc în spații rezidențiale închise;
- garantarea accesibilității la votul electronic și prin Internet, precum și la materialele electorale;
- implicarea semnificativă a persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor lor reprezentative în eforturile statelor membre de a face alegerile mai incluzive; asigurarea că cetățenii cu dizabilități primesc informații despre măsurile puse în aplicare.

În România, potrivit Raportului [Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități](#), elaborat în 2020¹, dreptul la vot este garantat din punct de vedere legislativ, dar o proporție considerabilă dintre persoanele cu dizabilități nu îl exercită. Măsura de ocrotire a punerii sub interdicție judecătorească a persoanelor cu dizabilități intelectuale prevăzută în art.36.2 din Constituție a fost declarată ca neconstituțională în iulie 2020 de către Curtea Constituțională a României, prin urmare această interdicție nu mai reprezintă un obstacol legal pentru exercitarea dreptului de vot. Estimările actuale arată că numărul persoanelor cu dizabilități care candidează este redus, mult mai redus fiind numărul celor care sunt alese în funcții publice. Nu există date privind implicarea persoanelor cu dizabilități în funcții reprezentative și această situație este, în sine, un indiciu al importanței scăzute a problematicii în percepția publică și pe agenda decizională.

CONVENȚIA ONU PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Textul [Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități](#) (CRDP) a fost adoptat la Adunarea Generală a ONU din 13 decembrie 2006 și deschis spre semnare la 30 martie 2007. CRDP reprezintă primul instrument internațional - obligatoriu din punct de vedere juridic - care stabilește standarde minime pentru drepturile persoanelor cu dizabilități și prima convenție privind drepturile omului la care UE a devenit parte (la 22 ianuarie 2011); Lista statelor care au semnat și ratificat protocolul opțional este disponibilă [aici](#).

Convenția reafirmă universalitatea, indivizibilitatea, interdependența și interrelaționarea tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și necesitatea ca persoanelor cu dizabilități să li se garanteze dreptul de a beneficia pe deplin de acestea, fără discriminare și recunoaște că dizabilitatea este un concept în evoluție, care rezultă din interacțiunea dintre persoanele cu deficiențe și barierele de atitudine și de mediu care împiedică participarea lor deplină și efectivă în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.

Convenția stabilește pentru statele-părți obligația de a consulta îndeaproape și de a implica persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă în dezvoltarea și

¹ Acest raport este un produs realizat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/Banca Mondială, în cadrul Acordului privind Serviciile de Asistență Tehnică Rambursabile cu privire la „Consolidarea mecanismului de coordonare aferent implementării Convenției Națiunilor Unite cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD)”. Diagnoza continuă efortul început prin: „(...) setul de indicatori cheie privind implementarea CDPD și planul preliminar de cercetare pentru colectarea datelor privind indicatorii cheie pentru implementarea CDPD”.

implementarea legislației și în toate procesele de luare a deciziilor referitoare la problematica dizabilității, inclusiv în procesul de monitorizare a implementării Convenției.²

Articolul 29 al CRDP se referă la participarea la viața publică și politică a persoanelor cu dizabilități:

Statele-părți vor garanta persoanelor cu dizabilități drepturi politice și posibilitatea de a beneficia de acestea, în condiții de egalitate cu ceilalți, și se angajează:

- a) să se asigure că persoanele cu dizabilități pot participa efectiv și deplin la viața politică și publică, în condiții de egalitate cu ceilalți, în mod direct sau prin reprezentanți liber aleși, incluzând și dreptul și oportunitatea de a vota și de a fi alese, printre altele, prin:*
 - i. asigurarea de proceduri, facilități și materiale de vot adecvate, accesibile și ușor de înțeles și utilizat;*
 - ii. protejarea dreptului persoanelor cu dizabilități de a vota prin vot secret la alegerile și referendumurile publice, fără intimidare, de a candida la alegeri, de a deține efectiv un mandat ales și de a îndeplini orice funcție publică, la orice nivel guvernamental, facilitând utilizarea tehnologiilor noi și de asistare, acolo unde este cazul;*
 - iii. garantarea exprimării libere a voinței persoanelor cu dizabilități ca electori și, în acest scop, dacă este cazul, la solicitarea acestora, să se permită asistarea la vot de către o persoană la alegerea lor;*
- b) să promoveze activ un mediu în care persoanele cu dizabilități pot participa efectiv și pe deplin la administrarea afacerilor publice, fără discriminare și în condiții de egalitate cu ceilalți, și să încurajeze participarea lor la afacerile publice, inclusiv:*
 - i. să activeze în cadrul organizațiilor neguvernamentale și asociațiilor care se ocupă de viața publică și politică a țării și la activitățile și administrarea partidelor politice;*
 - ii. să formeze și să adere la organizații ale persoanelor cu dizabilități pentru a le reprezenta pe acestea din urmă la nivel internațional, național, regional și local.*

Principalele elemente ale Convenției ONU sunt reflectate în [Strategia pentru drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2030](#), adoptată de Comisia Europeană în martie 2021, care va urmări:

- includerea drepturilor tuturor persoanelor cu dizabilități în toate politicile și domeniile;

² Reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocate României în perioada 2021-2027, <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/12/8e64fffdaf73a0d3027d85a9746b93.pdf>

- accesul egal pentru persoanele cu dizabilități la asistență medicală, locuri de muncă, transport public și locuințe;
- punerea în aplicare și dezvoltarea în continuare a proiectului-pilot [Cardul european pentru dizabilitate](#), care permite recunoașterea reciprocă a dizabilităților în unele țări din UE (Slovenia, Cipru, Belgia, Italia, Estonia, Finlanda, Malta și România);
- conceperea și aplicarea de măsuri de redresare și atenuare a efectelor crizelor sanitare, cum este criza Covid-19, care afectează în mod disproporționat persoanele cu dizabilități;
- includerea persoanelor cu dizabilități, a familiilor acestora și a organizațiilor care le apără drepturile în elaborarea și implementarea acestei strategii.

AUSTRIA

Articolul 66 din [Legea federală privind alegerile pentru Adunarea Națională](#) (ultima modificare în 2018) statuează:

(1) Dreptul de vot se exercită personal; alegătorilor nevăzători sau cu deficiențe de vedere li se vor furniza de către autoritatea electorală, în scopul exercitării dreptului la vot în mod independent, șabloane pentru buletinul de vot. Alegătorii cu dizabilități fizice sau senzoriale vor putea să fie însoțiți de o persoană, pe care o pot alege ei înșiși și pe care trebuie să o confirme biroul electoral, pentru a fi ajutați în procesul de votare. În afară de aceste cazuri, într-o cabină de vot poate intra doar o singură persoană.

(2) Persoanele cu dizabilități fizice sau senzoriale sunt acele persoane care nu pot să completeze buletinul de vot fără ajutor din partea unei alte persoane.

(3) În caz de dubiu cu privire la persoana însoțitoare, autoritatea electorală are dreptul de a decide. Fiecare vot exprimat cu ajutorul unei persoane însoțitoare trebuie consemnat în procesul-verbal.

(4) Orice persoană care se preface a fi nevăzător, cu deficiență vizuală gravă sau medie săvârșește o abatere administrativă și se pedepsește de către organul administrativ local cu amendă de până la 218 euro, iar în caz de incapacitate de plată, cu închisoare substitutivă de până la două săptămâni.

Din 1999, în desfășurarea alegerilor federale (alegerile pentru Parlamentul European, parlamentul național și pentru președinte) este obligatoriu ca toate secțiile de votare să ofere [șabloane speciale pentru buletinele de vot](#), nefiind necesar ca nevăzătorii și cei cu deficiențe de vedere să se înregistreze în prealabil, potrivit legii. Șablonul de carton este pliat în mijloc, iar buletinul de vot de dimensiune A4 este fixat în interior, astfel încât dimensiunea buletinului de vot să fie congruentă cu dimensiunea-față a șablonului. Colțul din dreapta sus al părții frontale a șablonului este tăiat într-un unghi de

45 de grade pentru a se asigura că alegătorul poate verifica poziționarea corectă a buletinului de vot. Spațiile perforate ale șablonului sunt situate direct peste cercurile utilizate pentru marcarea pe buletinul de vot cu o cruce. Șabloanele vor fi distruse după încheierea procesului electoral (de exemplu, pentru alegerile prezidențiale din 2010 au fost produse, la nivel național, un număr de 46.800 de șabloane). De asemenea, persoanele nevăzătoare și cu deficiențe de vedere pot intra în cabina de vot cu câinele-ghid.³

În scopul informării corecte, pentru persoanele surde/hipoacuzice și pentru persoanele cu dificultăți de învățare au fost create videoclipuri în limbajul semnelor (accesibile pe paginile web ale instituțiilor centrale) respectiv [materiale audio](#) și [broșuri informative în limbaj ușor](#).

[Planul Național de Acțiune pentru Persoanele cu Dizabilități 2012-2020](#), este instrumentul de implementare a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și, deopotrivă, pentru atingerea obiectivelor Strategiei Uniunii Europene. În vederea elaborării noului Plan 2022-2030, la nivel guvernamental federal și de land s-au format [grupuri de lucru interministeriale pentru formularea de obiective și măsuri concrete](#), iar coordonarea aparține Ministerului Federal pentru Afaceri Sociale, Sănătate, Asistență și Protecția Consumatorului.

BELGIA

Potrivit art.143 din [Codul electoral](#), *alegătorii care, din cauza unui handicap, nu pot merge singuri în cabina de vot sau nu pot să voteze singuri, pot fi însoțiți, cu permisiunea președintelui secției de votare, de un ghid sau de un asistent. Numele acestora vor fi menționate în procesul-verbal (al secției de votare). Dacă un evaluator sau un martor contestă existența sau gradul handicapului invocat, biroul secției de votare are dreptul de a lua o decizie motivată, care se consemnează în proces-verbal.*

[Decretul din 27 februarie 2019 privind utilizarea unui dispozitiv electronic de către persoanele nevăzătoare și cu deficiențe de vedere](#) stabilește că alegătorul – care prezintă astfel de deficiențe - care este înscris pe lista electorală pentru votarea cu ajutorul unui sistem electronic cu dovadă tipărită (*systeme de vote électronique avec preuve papier*) poate solicita președintelui secției de votare să utilizeze dispozitivul electronic prevăzut la articolul 8.1 din [Legea din 7 februarie 2014 de organizare a votului electronic cu dovada tipărită pe hârtie](#). Pentru aceasta, președintele secției de votare inițializează, folosind computerul său, un card de vot inteligent, astfel încât dispozitivul electronic prevăzut de lege să poată fi utilizat. În acest mod, alegătorul cu deficiențe de vedere sau nevăzător va putea vota în mod independent, urmând instrucțiunile vocale emise de software-ul de vot, prin intermediul căștilor audio care îi vor fi puse la dispoziție.

³ <http://www.euroblind.org/convention/article-29/austria>

CEHIA

[Legea privind alegerile parlamentare](#) stipulează la art.19 că nicio altă persoană și nici membrii comisiei electorale nu pot intra în spațiul delimitat pentru completarea buletinelor de vot împreună cu un alegător. Această prevedere nu se aplică alegătorilor care nu își pot completa singuri buletinele de vot din cauza dizabilității sau analfabetismului. Ei pot fi însoțiți de un alt alegător, cu excepția membrilor comisiei electorale respective, care îi va completa buletinul de vot în conformitate cu opțiunea dorită de persoana asistată și îl va introduce în plicul oficial. De asemenea, orice alegător poate solicita autorității locale din raza domiciliului precum și comisiei electorale locale să i se permită, din motive de sănătate, să voteze în afara secției de votare - dar în raza de competență teritorială a comisiei electorale. În acest caz, comisia electorală în cauză trimite doi dintre membrii săi cu urna mobilă, plic oficial și buletine de vot la locul precizat de alegător. Membrii comisiei electorale sunt obligați să respecte caracterul secret al votului.

DANEMARCA

Potrivit art.54 al [Legii pentru alegerile parlamentare](#), cetățenii cu dizabilități pot vota în avans (vot timpuriu) la domiciliu. Cererile de vot în avans trebuie depuse la primăria de reședință cu douăsprezece zile înainte de ziua alegerilor, până cel târziu la ora 18:00 a ultimei zile.

ESTONIA

[Legea privind alegerile parlamentare](#), ca și prevederile legislative pentru alegerile locale și pentru Parlamentul European, statuează că, în timpul votului, alegătorul trebuie să completeze el însuși buletinul de vot; dacă acest lucru nu este posibil din cauza unui handicap, atunci un alt alegător (care nu este candidat în circumscripția electorală în care votează persoana respectivă) poate face acest lucru, la cererea și în prezența persoanei cu handicap. De asemenea, votul electronic și votul la domiciliu sunt alte modalități de exprimare a votului, potrivit legii, dar nu există modalități specifice de vot pentru alegătorii nevăzători sau cu deficiențe de vedere.

FINLANDA

[Legea privind desfășurarea alegerilor](#) prevede modalitățile de vot pe care le au la dispoziție persoanele cu dizabilități:

- Votul în avans (votul timpuriu) la domiciliu, în circumscripția în care alegătorul este înregistrat; votul în avans începe în a 11-a zi premergătoare zilei alegerilor și se încheie în a 5-a zi premergătoare zilei alegerilor (în străinătate în a 8-a zi premergătoare zilei alegerilor). Persoana în cauză va trebui să notifice în scris, în acest sens, comisia electorală centrală (Secțiunea 55 din lege).
- Votul la secția de votare, în ziua alegerilor, cu ajutorul unui asistent; potrivit Secțiunii 73, în fiecare secție de votare trebuie să existe un asistent numit de comisia electorală, la cererea unuia sau mai multor alegători, care va purta însemne vizibile și care va ajuta alegătorul aflat în incapacitate să pună ștampila pe buletinul de vot. Asistentul este obligat să se conformeze întocmai dorinței alegătorului și să păstreze confidențialitatea informațiilor pe care le-a obținut în legătură cu votul.

Legea nu prevede modalități de exprimare a votului în mod special pentru persoanele nevăzătoare sau cu deficiențe de vedere.

FRANȚA

Potrivit art.L.64 din [Codul electoral](#), orice alegător care suferă de o anumită infirmitate care îi face imposibilă introducerea buletinului de vot în plic și introducerea acestuia în urnă sau utilizarea [aparaturii de vot](#) (art.L.57-1) are dreptul să fie asistat de un mandatar cu drept de vot, înregistrat în aceeași localitate (art.L.72 din Codul electoral și [Legea nr.2019-222 privind reforma justiției 2018-2022](#)).

GERMANIA

Potrivit art.57 al [Ordonanței privind alegerile federale](#) (BWO), alegătorul care nu știe să citească sau care, din cauza unui handicap, este împiedicat să marcheze, să plieze sau să introducă buletinul de vot în urnă, are dreptul de a fi ajutat de o altă persoană pentru a-și exprima votul și va aduce la cunoștința comisiei electorale acest lucru. Persoana care asistă poate fi și membru al comisiei electorale, la dorința alegătorului.

Sprijinul se limitează la asistența tehnică în exprimarea deciziei de vot luate de către alegător. Asistența nu este permisă dacă există suspiciunea unor tentative de manipulare a votului, dacă înlocuiește sau modifică voința celui asistat sau dacă există un conflict de interese. Persoana care asistă poate intra în cabina de vot împreună cu alegătorul doar pentru a oferi sprijin și este obligată, totodată, să păstreze secretul votului celui asistat.

Un alegător nevăzător sau cu deficiențe de vedere poate folosi, de asemenea, un [șablon pentru buletinul de vot](#) (*Stimmzettelschablone*). Cele mai recente alegeri federale care au avut loc la 26 septembrie 2021, organizate de Ministerul federal de interne, au prevăzut procedura de vot cu șablon (pentru persoanele nevăzătoare și cu deficiențe de vedere), care a fost înlesnită printr-o serie de măsuri:

- șabloanele și plicurile aferente au fost produse de asociațiile de land ale nevăzătorilor [DBSV](#) (*Deutscher Blinden- und Sehbehindertenverband*), după consultarea cu biroul electoral de land;
- asociațiile regionale DBSV au distribuit CD-uri cu informații explicative privind structura formularului de vot și ordinea candidaților/partidelor;
- membrilor DBSV li s-a distribuit șablonul de buletin de vot împreună cu informațiile explicative;
- în orice situație și pentru alte precizări privind acuratețea informațiilor, persoanele nevăzătoare sau cu deficiențe de vedere au putut contacta DBSV de la nivel local.

LETONIA

[Legea privind alegerile parlamentare](#) reglementează, în articolele 24 și 25, votul la domiciliu, pentru persoanele care nu pot vota din motive de sănătate: *pe baza unei solicitări scrise depuse de alegător sau de către o persoană împuternicită de aceasta și înregistrată într-un jurnal special, comisia electorală va asigura votul secret la locul unde se află alegătorul. Observatori special autorizați au dreptul de a supraveghea această modalitate de votare.*

În cazul în care, la secția de votare, la data alegerilor, un handicap fizic îl împiedică pe alegător să voteze sau să semneze lista de prezență, un membru al familiei sale sau o altă persoană de încredere (care nu poate face parte din comisia electorală) va ștampila buletinul de vot și va semna, în prezența alegătorului cu handicap - și conform instrucțiunilor acestuia. O mențiune specială în acest sens se va face în lista alegătorilor.

LITUANIA

Potrivit art.66.6 al [Legii privind alegerile parlamentare](#), *dacă alegătorul care, din cauza handicapului său fizic, este în imposibilitatea de a vota, buletinele de vot vor fi, la cererea acestuia, ștampilate de o persoană aleasă de acesta. O astfel de persoană trebuie să ștampileze buletinul de vot în prezența alegătorului și să păstreze secretul votului, apoi să introducă buletinul de vot în urnă, în prezența alegătorului. Membrii comisiilor electorale, observatorii electorali și reprezentanții la alegeri nu pot acționa ca persoane de sprijin pentru alegătorii cu handicap.*

LUXEMBURG

Votul este obligatoriu pentru toți cetățenii cu drept de vot, cu excepția celor cu vârsta de peste 75 de ani și a celor care prezintă procurorului motive legal întemeiate. Potrivit art.79 din [Legea privind alegerile legislative](#), în situația în care un alegător are deficiențe de vedere sau un alt handicap, președintele secției de votare va autoriza un asistent sau o persoană de sprijin și poate chiar să îi permită acestuia să voteze în locul persoanei cu deficiențe de vedere sau cu handicap. Persoana de sprijin nu trebuie să fie neapărat un alegător și nu poate fi candidat la alegeri, rudă până la gradul al doilea inclusiv, titular al unui mandat electiv național/european/local, persoană care nu știe să scrie și să citească sau o persoană cu drepturile electorale interzise prin hotărâre judecătorească. Numele persoanei de sprijin, precum și natura infirmității alegătorului vor fi înscrise în procesul-verbal.

Alegătorul cu deficiențe de vedere este, de asemenea, autorizat să voteze folosind șablonul de vot tactil pus la dispoziție de organismul desemnat. Alegătorul cu deficiențe de vedere care se prezintă la vot fără să dețină un șablon de vot tactil poate folosi șablonul pus la dispoziție de secția de votare; după votare trebuie să îl returneze președintelui de secție. Un membru al comisiei electorale poate însoți alegătorul cu deficiențe de vedere într-o cabină de vot pentru a-l ajuta să introducă corect buletinul de vot în șablonul de vot tactil. Votul se poate desfășura și prin corespondență.

POLONIA

[Codul electoral](#) polonez din 2011, cu modificările și completările ulterioare, conține o serie de prevederi referitoare la facilitarea participării la vot a persoanelor cu dizabilități:

- votul la domiciliu (partea I, cap.7) este permis numai pentru alegătorii cu handicap sever sau moderat, precum și persoanelor cu vârsta de peste 75 ani;
- asistența electorală (art.53) este asigurată alegătorului cu handicap, la cerere; acestuia i se permite să fie asistat de o altă persoană, care nu poate fi membru al comisiei electorale sau observator în secția de votare;
- șabloanele de vot imprimate în limbaj Braille, se eliberează la cerere, anterior zilei alegerilor (art.40a);
- secțiile de votare trebuie să permită accesibilitatea corespunzătoare pentru persoanele cu handicap (art.16);
- autoritățile au obligația de a oferi informații alegătorilor cu dizabilități, care includ: adresele secțiilor de votare accesibile și detalii privind modalitățile de vot pentru aceste persoane.

Din anul 2014, votul prin corespondență a devenit o opțiune de vot pentru toți alegătorii, nu numai pentru cei cu dizabilități, așa cum era prevăzut anterior. Persoanele nevăzătoare sau cu deficiențe de vedere pot primi prin poștă șabloane tactile, alături de buletinul de vot. În ziua alegerilor, în general, autoritățile și organizațiile non-guvernamentale organizează transportul către/dinspre secția de votare al persoanelor cu dizabilități.

SPANIA

[Decretul Regal nr.1612/2007](#) reglementează procedura de vot pentru persoanele nevăzătoare sau cu deficiențe de vedere, aplicabilă în alegerile pentru Parlamentul național, Parlamentul European, adunările legislative ale comunităților autonome și pentru referendumuri (art.2). Persoanele nevăzătoare sau cu deficiențe de vedere care cunosc sistemul de citire-scriere Braille și care au un grad de handicap de cel puțin 33% constatat medical, sunt afiliate la organizația națională a nevăzătorilor; dacă doresc să utilizeze procedura de vot Braille trebuie să înștiințeze autoritățile, în condițiile legii.

Procedura de vot pentru persoanele cu dizabilități de vedere constă în utilizarea buletinelor de vot standardizate, împreună cu o documentație specifică în sistem Braille. Documentația specifică, aflată la dispoziția acelor persoane cu dizabilități de vedere care au comunicat că vor folosi procedura specială, va consta într-un plic pe care sunt tipărite, cu cerneală și în Braille, tipul de alegeri care au loc și data; plicul conține buletinul de vot și instrucțiunile de utilizare, tipărite în sistem Braille.

SUEDIA

Capitolul 7, secțiunea 3 din [Legea electorală \(2005:837\)](#) prevede că alegătorii care nu pot să voteze personal din cauza unei dizabilități sau deficiențe, au dreptul, la cerere, să fie sprijiniți de o persoană din comisia electorală respectivă sau de o persoană de încredere, la alegere, atât cât este necesar. De asemenea, persoanele cu dizabilități care nu se pot deplasa la secția de votare pot solicita urna mobilă sau pot vota anticipat prin corespondență, potrivit legii.

În privința persoanelor nevăzătoare sau cu deficiențe de vedere [autoritatea electorală suedeză](#), în colaborare cu asociația națională a nevăzătorilor, pune la dispoziția acestora [buletine de vot în sistemul Braille](#), pe care sunt înscrise denumirile partidelor politice. Această modalitate nu oferă alegătorului nevăzător sau cu deficiențe de vedere posibilitatea de a tăia sau adăuga nume de candidați, astfel cum prevede legislația electorală suedeză, reglementarea acestui aspect fiind în procedură în legislativul suedez.

UNGARIA

[Legea XXXVI/2013 privind desfășurarea alegerilor](#) prevede la art.2, ca principiu de bază, sprijinirea alegătorilor cu dizabilități în exprimarea votului. Legea definește sintagma „alegător cu dizabilități” la art.3: *un alegător care are capacități senzoriale limitate sau inexistente (în special vederea și auzul) sau capacități musculo-scheletice sau mintale limitate sau lipsă sau care are capacități de comunicare considerabil limitate, care îi afectează capacitatea participării active la viața publică.*

La art.88 sunt prevăzute tipurile de sprijin pentru exercitarea dreptului la vot: informații electorale în limbaj Braille, asigurarea de șabloane Braille la secțiile de votare și pentru votul la domiciliu; exprimarea votului la o secție de votare accesibilă acestor persoane.

De asemenea, pentru alegătorii cu dizabilități este posibil votul la domiciliu (art.103) și votul cu ajutorul unui asistent, la alegere, iar în lipsa unei persoane de încredere, cu sprijinul a doi membri ai comisiei electorale (art.181).

CONCLUZIILE RAPORTULUI COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

Raportul intitulat [Drepturile efective ale persoanelor cu handicap de a vota la alegerile pentru Parlamentul European](#), elaborat în 2019 de Comitetul Economic și Social European, organism consultativ al Uniunii Europene, oferă o imagine completă a modului în care dreptul la vot al acestor persoane este exercitat, în speranța că, la alegerile din 2024, niciun cetățean european nu va fi privat de dreptul său de vot din cauza unui handicap. Informațiile sintetizate în Raport provin de la instituții și organizații din 27 de state membre (fără Regatul Unit) și privesc, în principal, alegerile pentru Parlamentul European, deși aceste date sunt similare și în cadrul alegerilor parlamentare naționale, locale sau referendumuri.

Câteva dintre concluziile prezentate:

- *în fiecare dintre cele 27 de state membre ale UE există legi sau proceduri organizatorice care îi exclud/ privează pe unii votanți cu handicap de la participarea la alegerile pentru PE;*
- *ca urmare a aplicării normelor naționale, aproximativ 800.000 de cetățeni ai UE din 16 state membre sunt privați de dreptul de a participa la alegerile pentru PE din cauza handicapului sau a problemelor de sănătate mentală. Amplaarea acestui fenomen este extrem de neuniformă și diferă de la o țară la alta;*
- *milioane de cetățeni ai UE nu pot vota din cauza procedurilor organizatorice (obstacolelor tehnice) care nu țin seama de cerințele induse de existența unui handicap;*

- *principalul loc de votare este secția de votare. Numeroase persoane cu handicap, chiar și atunci când li se oferă opțiunea unor forme alternative de vot, mai convenabile, doresc să voteze la o secție de votare, recunoscând acest lucru drept cea mai bună formă de participare civică. În 12 țări acest lucru riscă să nu fie posibil, deoarece legislația națională nu permite schimbarea secției de votare desemnate pe baza reședinței cu o altă secție de votare care poate răspunde mai bine nevoilor tipului specific de handicap. În alte țări, participarea la alegeri este îngreunată de o serie de restricții la secțiile de votare;*
- *în opt state membre, persoana care nu poate ajunge la o secție de votare nu poate vota deoarece nu are opțiunea unei forme alternative de votare (votul prin corespondență, votul cu urna mobilă sau votul electronic). Trei dintre aceste țări oferă posibilitatea de a vota prin reprezentare. Cu toate acestea, o astfel de soluție nu poate fi considerată o alternativă adecvată. De fapt, aceasta nu permite unui votant cu handicap să își exercite dreptul de vot, ci doar îi permite votantului să desemneze o persoană căreia îi poate delega votul;*
- *în 18 state membre, votanții nevăzători nu au nicio posibilitate de a vota în mod independent; ei pot doar să însărcineze o persoană care îi însoțește să voteze în numele lor;*
- *un alt factor care îi împiedică pe cetățeni să voteze în mod independent sau care îi descurajează să facă acest lucru constă în norme specifice și proceduri organizatorice – cum ar fi lipsa informațiilor adaptate la diferitele tipuri de handicap, obstacolele în calea mobilității în secția de votare și procedurile administrative greoaie – care guvernează modul în care votanții își pot exercita dreptul de vot într-o formă adaptată în mod adecvat. (...);*
- *numeroase țări au introdus proceduri interesante, practice, care asigură votanților cu diverse handicapuri accesul corespunzător la informații în secțiile de votare. Cele mai importante dintre acestea, care, de asemenea, pot fi introduse rapid, sunt următoarele: afișarea unor anunțuri oficiale și a unor copii ale buletinelor de vot de dimensiuni adecvate și la o înălțime care să permită citirea cu ușurință a acestora; punerea la dispoziție a informațiilor în Braille pentru persoanele nevăzătoare; posibilitatea de a utiliza un interpret al limbajului prin semne, disponibil online. (...);*
- *este extrem de important să se elaboreze principii extrem de detaliate (sub forma unor norme juridice sau a unor instrucțiuni pentru autoritățile locale și comisiile electorale) care să specifice facilitățile comisiilor electorale și modul în care este organizată activitatea acestora. Aceste norme ar trebui să specifice, printre altele, structura zonelor în care cetățenii se pot deplasa nestingheriți; dimensiunea, amplasarea și dotările cabinelor de vot; accesibilitatea urnei de votare; precum și sistemele de parcare și accesul la secția de votare;*

- *votul anticipat poate fi o modalitate eficace de a ajuta persoanele cu handicap să participe la alegeri. Deoarece acesta are loc pe durata a cel puțin câteva zile, pentru autoritățile locale este mai ușor să asigure transport cetățenilor la aceste secții de votare. În instituțiile de îngrijire pe termen lung, este mai ușor să se organizeze acest vot într-o zi lucrătoare, deoarece, de obicei, atunci lucrează mai mult personal decât într-o zi de duminică, ziua tradițională a alegerilor în majoritatea țărilor. (...);*
- *votul electronic poate fi o altă formă de vot adecvată pentru unele persoane cu handicap, în măsura în care face parte dintr-un cadru cuprinzător de comunicații electronice dintre cetățeni și autoritățile naționale. Instituirea unui sistem exclusiv în vederea alegerilor nu are sens. Pe lângă condițiile tehnice referitoare la securitate, de exemplu, ar fi necesare investiții substanțiale în sensibilizarea cu privire la această metodă de votare, în special având în vedere că transmiterea acestor informații persoanelor cu diverse handicapuri necesită o abordare adaptată. (...);*
- *schimbările demografice și îmbătrânirea societăților reprezintă factori care vor duce la creșterea numărului de persoane din instituțiile de îngrijire și din spitale. Administrațiile statelor membre ar trebui să acorde o atenție specială asigurării condițiilor necesare pentru ca aceste persoane să își poată exercita dreptul de vot. Experiența a demonstrat că utilizarea unei secții de votare închise este cea mai bună soluție sistematică, dacă instituția respectivă deține cel puțin 50-100 de persoane, pentru cele din instituțiile mai mici votul efectuându-se prin intermediul unei urne mobile puse la dispoziție de către o comisie electorală mobilă. Desigur, persoanele imobilizate la pat ar trebui să poată vota întotdeauna utilizând o urnă mobilă. Având în vedere relațiile specifice, cu un nivel înalt de dependență, dintre pacienți și personalul din aceste instituții, riscul ca deciziile votanților să fie influențate trebuie să fie redus la minimum. Prin urmare, în aceste instituții ar trebui să se pună accent pe formele directe de vot, care permit comisiei independente să se asigure că niciun membru al personalului nu-l obligă pe votant să voteze într-un anumit mod.*

BIBLIOGRAFIE

- Rezoluția Parlamentului European referitoare la Strategia Europeană pentru persoanele cu dizabilități după 2020, [https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/206239/P9_B\(2020\)0123_RO.pdf](https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/206239/P9_B(2020)0123_RO.pdf) ;
- *Drepturile efective ale persoanelor cu handicap de a vota la alegerile pentru Parlamentul European*, <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/ge-02-19-153-ro-n.pdf> ;
- *Proposals for a new EU electoral law*, Forumul European al Persoanelor cu Dizabilități, <https://www.edf-feph.org/edf-proposals-for-a-new-eu-electoral-law/> ;
- *Utilizarea standardelor electorale internaționale*, Consiliul Europei, <https://rm.coe.int/using-international-election-standards-rom/168073448b> ;
- *Dreptul de vot al persoanelor cu dizabilități*, Institutul German pentru Drepturile Omului, https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/migrated/tx_commerce/policy_paper_18_gleiches_wahlrecht_fuer_alte.pdf ;
- *Cum votăm cu un șablon?*, Asociația Germană a Nevăzătorilor, <https://www.dbsv.org/wahlen.html> ;
- *Accessibility GO! A Guide to Action. Delivering on 7 accessibility commitments*, 2020, Uniunea Internațională a Nevăzătorilor, <https://worldblindunion.org/wp-content/uploads/2021/04/Accessibility-GO-A-Guide-to-Action-WBU-CBM-Global.pdf> ;
- *Reflectarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în pregătirea și implementarea programelor și proiectelor cu finanțare nerambursabilă alocate României în perioada 2021-2027*, <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/12/8e64ffffdfaf73a0d3027d85a9746b93.pdf> ;
- *Elections and disability*, The Electoral Knowledge Network, https://aceproject.org/ace-en/focus/elections-and-disability/copy2_of_default ;
- *Accesibilitatea la vot*, Expert Forum și Centrul pentru Resurse Civice, <https://votcorect.ro/reguli/accesibilitate-vot/> ;
- *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România*, <http://andpdca.gov.ro/wp-content/uploads/2020/12/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania-2020-RO.pdf> ;
- *Despre două decizii ale Curții Europene pentru Drepturile Omului*, 2021, Inclusion-Europe, <https://www.inclusion-europe.eu/unfair-european-court-human-rights-right-to-vote/> ;
- *European standards for making information easy to read and understand*, https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2017/06/EN_Information_for_all.pdf .